

15 Tips voor taalbegeleiding op de werkvloer

Voor praktijk- en werkbegeleiding

Soms denk ik: “de student begrijpt me niet”

1. Instructie geven op de plaats van handeling

Geef de student instructie op de plaats waar de handeling wordt uitgevoerd.
Foto's, wandplaten en handboeken op de werkplek zijn handige hulpmiddelen.
Door taal aan beelden te koppelen zorgt u ervoor dat de student de kennis gemakkelijk onthoudt.

2. Werkbespreking op de werkplek

Houd de werkbesprekingen zoveel mogelijk op de werkplek. U kunt dan makkelijk iets aanwijzen of uitbeelden, bijvoorbeeld de volgorde van handelingen of de werking van apparaten.

3. Notities maken

Laat de hoofdpunten van uw instructie of uitleg in steekwoorden noteren door de student. Het is vaak niet eenvoudig om uit een grote hoeveelheid informatie de belangrijkste punten op te pikken. Het helpt als de student belangrijke woorden uit uw verhaal opschrijft. De student onthoudt de informatie zo ook beter en leert bovendien om aantekeningen te maken.

4. Teksten verklaren

Geeft mondelinge uitleg bij schriftelijke informatie. In schrijftaal worden vaak andere woorden gebruikt dan in spreektaal, bijvoorbeeld 'faseren' voor 'iets verdelen in de tijd' en 'aansluiten' voor 'vastmaken'.

Teksten die op de werkvloer gebruikt worden, zoals schriftelijke instructies en werkroosters kunt u ook mondeling toelichten: welke woorden zijn belangrijk / wat moet de student nu doen.

5. Mondelinge uitleg

Pas wát u zegt en hóe u het zegt aan, aan het niveau van de student.
Zie hiervoor volgend schema

Gespreksonderwerp
introduceren
Begrijpelijk
taalgebruik

Geef steeds aan over welk onderwerp u gaat praten.
Praat niet over teveel verschillende onderwerpen tegelijk. Vertel ook niet teveel nieuwe dingen achter elkaar.
Leg moeilijke begrippen of vakbegrippen uit.

<i>Spreektempo</i>	Praat duidelijk en rustig. Benadruk belangrijke woorden.
<i>Herhalen</i>	Herhaal regelmatig wat u eerder gezegd hebt.
<i>Reageer</i>	Geef een reactie als de student iets zegt wat niet duidelijk is. Herhaal de woorden van de student, vraag wat hij bedoelt of vraag of hij het nog eens wil zeggen.
<i>Hulptaal (voor anderstaligen)</i>	Soms spreekt een student beter Engels (of een andere taal die u ook kent). Als het niet lukt om in het Nederlands iets uit te leggen, kan het handig zijn om het woord in de andere taal te gebruiken. Ga niet over op die andere taal, maar gebruik enkel een woord als het echt nodig is.

6. Begrip controleren

Controleer regelmatig of iemand het begrijpt. Stel open vragen want dan wordt de student gedwongen zelf een volledig antwoord te bedenken. Bijvoorbeeld:

Wel

Wat ga je vanmiddag doen?

Niet

Begrijp je wat je vanmiddag moet doen?

7. Kernbegrippen

Bied kernbegrippen aan, zoals de namen van voorwerpen en onderdelen.

Welke woorden moet de student zeker kennen rond een bepaald onderwerp?

Bied deze woorden aan als u uitleg of een instructie geeft. Herhaal deze woorden later nog eens en controleer of de woorden nu bekend zijn.

8. Woorden uitleggen

U kunt op verschillende manieren woorden uitleggen. U kunt een omschrijving geven of een voorbeeldzin, een soortgelijk woord (een synoniem) of het tegengestelde. U kunt ook zeggen in welke combinatie het woord vaak gebruikt wordt.

<i>WOORD</i>	<i>OMSCHRIJVING</i>	<i>SYNONIEM / VOORBEELDZIN / WOORDCOMBINATIE</i>
AANBRENGEN	Als je een slot op de deur aanbrengt, dan maak je een slot op de deur	Maken, plaatsen
DE KARAF	Een karaf is een soort vaas van glas. In een karaf kun je water of wijn doen. Een karaf zet je op tafel.	Bij vergaderingen moet er voor de sprekers altijd een karaf water op tafel staan.
PREVENTIE	Als je een medicijn ter preventie gebruikt, dan gebruik je het om niet ziek te worden.	Voorkomen Woordcombinatie: zwangerschapspreventie

9. Leg spreekwoorden en gezegdes uit

In het dagelijkse taalgebruik gebruiken veel mensen uitdrukkingen en zegswijzen: dat deed hem de das, ze begreep er geen klap van, hij stond op zijn achterste benen, te gek, je kunt geen ijzer met handen breken.

Voor sommige studenten, bijvoorbeeld voor studenten voor wie Nederlands een tweede taal is, vormen ze een struikelblok. Als u uitdrukkingen en gezegdes gebruikt, kunt u ze even toelichten.

De student zegt zo weinig.

Hoe kunnen we de student helpen om taalactiever te worden?

10. Taalcontact organiseren

Zorg ervoor dat de student in situaties komt waarin hij moet praten. In het begin zal de student zich misschien moeilijk uiten uit verlegenheid of uit angst om fouten te maken of om iets gekks te zeggen. Op de volgende manieren kan taalcontact worden gestimuleerd:

Introduceer de student bij collega's

Stel de student persoonlijk aan iedereen voor. Laat de student door verschillende mensen rondleiden en inwerken (in het bedrijf en/of op hun eigen werkplek). Zo leert hij het bedrijf en de mensen kennen. Het is nu makkelijker voor hem om het contact te onderhouden.

Laat verslag doen

Laat de student regelmatig mondeling verslag doen van wat hij gedaan heeft. Aan u of aan een collega.

Betrek de student bij alledaagse gesprekken

Betrek de student bij gesprekken. Stimuleer collega's om dit ook te doen.

11. Feedback geven

Geef uw reactie op wat de student zegt en hoe hij het gezegd heeft.

Daarvan leert de student. Het laatste kunt u aangeven door de zin anders te formuleren.

12. Oefen met uitleg laten geven door de student

Er is een groot verschil tussen kunnen doen en kunnen zeggen. Een student kan bijvoorbeeld na instructie wel de machine stopzetten bij een storing, maar nog niet aangeven wat het probleem is (ook al weet hij het ongeveer wel). Of hij weet niet wat hij moet antwoorden als een collega telefonisch een verandering in het werkschema doorgeeft. Wat wilt u dat de student moet kunnen zeggen? U kunt bedenken wat veel voorkomende situaties zijn. Bedenk vervolgens welke zinnen je hiervoor gebruikt. Bij de uitleg van een handeling of situatie op het werk kunt u dan meteen de 'handige zinnen' erbij geven.

13. Werkoverleg voorbereiden

Betrek de student bij het werkoverleg. Met elkaar praten over het werk is een ingewikkelde en abstracte gebeurtenis. Bovendien vraagt het nogal wat durf om in een groep je mond open te doen, zeker als je de taal niet zo goed spreekt.

Er zijn verschillende manieren om de student te helpen:

Agenda doornemen

Neem de agenda met de student door, voorafgaand aan het werkoverleg. Licht de onderwerpen of standpunten toe. De student weet dan over welke onderwerpen wordt gesproken.

Voorbereiden

Als de student zelf iets wil inbrengen, kunt u dat samen voorbereiden. Hoe zeg je dat precies? Wanneer kun je dit zeggen? Welke reacties kun je verwachten?

14. Telefoneren

Een telefoongesprek voeren met een collega is een taak die vrijwel iedere student wel eens moet uitvoeren. Maar, veel mensen vinden het moeilijk of zijn bang om de telefoon aan te nemen. Wat kunt u doen om ervoor te zorgen dat de student het opnemen van de telefoon niet steeds aan anderen overlaat?

Oefen

telefoongesprekken

U kunt standaardgesprekken oefenen, bijvoorbeeld het doorgeven van een storing of het doorverbinden met een collega. Zo weet hij wat hij moet zeggen en wat hij kan verwachten.

Stimuleer telefoon aannemen

Studenten die de telefoon mogen of moeten aannemen hebben soms nog hulp nodig. Het kan handig zijn eerst nog een collega 'bij de hand' te hebben. Een lijstje met standaardzinnen bij de telefoon kan ook een hele steun zijn.

Notities maken

Vooraf: de student schrijft op wat hij wil zeggen of vragen
Tijdens: de student maakt aantekeningen, zodat het makkelijker wordt de boodschap aan anderen over te brengen.

15. (Taal)maatje

In praktijk zijn er vier manieren waarop anderstalige studenten problemen met taal- en communicatiesituaties aanpakken.

Stap 1: de student doet niets als hij wel iets moet doen of zeggen.

Dit is de minst effectieve stap.

Stap 2: een manier waar een student wel van leert is als hij het een ander laat doen

Stap 3: een manier waar een student van leert is om het samen met iemand anders te doen.

Stap 4: de student pakt zelfstandig taal- en communicatiesituaties aan.

Dit is de meest ideale situatie.

Studenten die problemen op het werk systematisch uit de weg gaan (stap 1), kunt u helpen door ze aan iemand te koppelen bij wie ze met vragen terecht kunnen.